

Переказ ЖИТТЯ РОЛЕРІВ

Творче завдання: довести або спростувати думку про те, що катання на роликах — атрибут сучасної моди.

Я хочу розповісти про нас, про дике плем'я, яке або ненавидять, або йому заздять. Про нас, про ролерів, про справжніх ролерів. Саме справжніх, тому що далеко не кожен з тих, кого ви бачите на вулиці на роликах, — справжній ролер.

Коли ти став на ролики, навчився кататись, перед тобою лише два варіанти розвитку подій: або ти зламаєш собі шию і разом з роликовим спортом припиниш займатися ще багатьма приємними речами, або станеш профі й ніколи з роликів уже не злізеш. Тому що із цією насолодою розпрощатись неможливо. Це як комп'ютерні ігри чи насіння. Ролики — це, водночас, і приємне заняття, і необтяжливий спорт, і добра фігура, і серйозна альтернатива молодіжній безвиході: погодьтеся, панове дорослі, що краще гасати по вулицях і стрибати зі сходів, аніж сидіти в підвалі, курити чи тусуватись у барі. Вечори, звичайно, в ролера вільні — у темряві нормальні люди не катаються, — але, повірте мені, повністю паралізовані — після цілого дня катання можна лише лежати і читати книжку (і спати, звичайно).

Поступово ролери обростають умовностями, нормами, атрибутами. Так з'явився ролер-клуб, який є невігідний і необов'язковий, з'явилася норма ввічливості у ролерів один до одного, норма непе-ребігання дороги. З'явився свій фольклор: «Добрий пішохід — відсутній пішохід», «Краще впасти зарання, ніж зі сходів», «Більша швидкість — до Бога ближче» тощо. За приспівочку при катанні згодиться все що завгодно: від Висоцького до «...тополинний пух, жара, июль...».

До речі, про пішоходів. Ми умовно склали собі списочок головних ворогів кожного ролера, і очолює цей почесний список, звичайно, поганий асфальт з бруківкою на пару, яка все множитья. А друге місце посідаєте, вибачайте, панове пішоходи, ви. Ну нащо лякатися, коли вам назустріч їде ролер: ролики — дуже мобільна річ, один непомітний рух — і я вас об'їхала, але навіщо ж метушитись і бігати поперек Хрещатика, ось саме тоді я можу вас і не об'їхати. А Майдан! Це просто вавілонське стовпотворіння, а не площа. Ну невже так принципово стати посередині сходів і споглядати дівчат у коротких спідницях. Люди тут катаються.

Інші вороги ролерів — пісок, дощ, темрява. Машини, дрібні камінці, деякі милі песики з зайвою енергією, але це все не так страшно.

Ще неприємно, як нас сприймають люди. Всі ті, хто помилувався твоїми рухами чи обернувся подивитись на марку твоїх роликів — це все свої в цивільному, а інші реагують зовсім інакше, як на соціальних жевжиків, телепнів-переростків. Навіть наша викладач-психолог вважає нас марнотратами часу і небезпекою для життя її сина. Хоча, що приємно: коли ти падаєш, більшість усе ж таки переходить у табір милосердя і перетворюється на суцільний Червоний Хрест.

Дехто з критиків вважає катання на роликах атрибутом сучасної

молодіжної культури та моди. Але це неправда. Цей спорт приваблює дуже багатьох. Я навіть бачила одного дідуся вкрай похилого віку на роликах — оце справді свій чувак.

Ну, це все добре, але мені вже час їхати.

Переказ МУЗЕЇ — СКАРБНИЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МУДРОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

Творче завдання: доповнити текст переказу описом власних вражень від відвідування музею.

Для чого існують музеї? Для того щоб у них пізнавати культуру, відчувати дух народу — від давнини до сучасності. Коли турист приїжджає до Києва чи будь-якого іншого міста з метою пізнати його, запам'ятати його образ, то спочатку він просто милується архітектурою, парками, вулицями, розкішними фасадами будинків. Перш ніж завітати до театру, він, звичайно, шукатиме музеї, бо саме там відчує подих історії та культури, саме там зможе замислитися, зосередитися, майже доторкнутися до Вічності.

Як, перебуваючи в Парижі, не піти до Лувру або в Санкт-Петербурзі — до Ермітажу. Я ходив по Ермітажу тижнями і не уявляв, що цей музей десь закінчується. Так, треба ходити, ходити, ходити, дивитися і відчувати... І, пізнаючи щось нове в історії, мистецтві, літературі, дивуватися народженню нових почуттів у самому собі. Напевно, для цього й існують музеї. Пам'ятаю, як років тридцять тому я вперше переступив поріг меморіального музею Івана Франка у Львові. Жоден музей світу, де я не був, не справив на мене такого враження, ніде я не перейнявся цією атмосферою, не відчув такої близькості до письменника. Я відчув, що там є його Дух... От зараз Франко вийшов, мабуть, до якоїсь львівської кав'ярні, але він повернеться, він має повернутися. І це почуття я зберігаю вже багато років, воно допомагає мені читати й пізнавати Франка.

На сьогодні роль київського музею Шевченка в нашій культурі неоціненна. Музей може відіграти відповідну роль у висвітленні життя і творчості самого Шевченка. І в наповненості експозиції нам допомагає сам Тарас Григорович своїм художнім талантом. Наша багатюща колекція його мистецької спадщини дає можливість представити його як художника, додаючи до літературної експозиції неповторні живописні барви. Але відобразити життєвий шлях митця як письменника, художника — дуже важко, проте це не найскладніше. Бо роль музею Шевченка в нашій культурі не обмежується та не визначається лише висвітленням спадщини Тараса Шевченка. Значно вища роль цього музею. Він має виховувати живу історичну пам'ять, відчуття власної історії, культури.

Я вже багато разів казав і ще раз повторюю, що в такий музей, як наш, кожен киянин має приходити не двічі-тричі за життя, а кілька разів на рік. І щоразу він повинен побачити щось нове.

Мають діяти культурно-освітні програми зі статусом державних, куди входить відвідування школярами музею Шевченка — хоча б раз на рік протягом усього навчання.

Відвідування музею дає часом імпульс до душевного розуміння, без якого нам ніколи не виховати ні читача, ні прихильника української культури. Наприклад, відвідавши музей Нечуя-Левицького у Стеблеві, можна глибше зрозуміти особистість і творчість письменника, ніж читаючи

підручник. Музей дає змогу потрапити в середину культури, доторкнутися до її душі.

Будучи великим прихильником футболу, ризикну сказати, що поряд із футболом чи навіть перед нього культура спілкування з музеєм має увійти у свідомість нашої молоді. І, окрім уроку футболу, може, варто було б увести в наших школах музейний урок.

(446 сл.)

(За С. Гальченком)

Переказ тексту СТВОРИ СЕБЕ

Творче завдання: доповнити текст переказу роздумами про шляхи подолання власних вад.

Наше століття називають «століттям стресів». І справді, психоемоційне напруження людей різко зросло у зв'язку з прискоренням ритму життя, інтенсивністю виробництва, урбанізацією, лавиною інформації. Не оминув стрес і юних. Вам, напевне, доводилося бачити, як дехто блідне на екзаменах, як тремтять у нього пальці. Усе це наслідки певних стресів.

Усіх подразників людської психіки не злічити. Та кожна людина реагує на них по-своєму. Ці реакції можна приблизно розділити на два типи: мобілізуючі й дезорганізуючі. Тобто в одних людей стрес врешті викликає мобілізацію всіх резервів організму на вирішення певного завдання, подолання перешкод, в інших — навпаки: пригнічує людину, вона далека від того, аби шукати вихід навіть із нескладної ситуації.

Тому дуже важливо суттєво розібратися у власних реакціях на стрес, зуміти обернути їх на «союзників», а не на «противників». Адже одна з найголовніших ознак сильного характеру — вольовий вибір реакції на ту чи іншу ситуацію. І не дарма таке довге життя у приказки: «Наймогутніший той, хто передусім володіє собою».

І все ж, як зміцнити волю? Адже не кожен проходить через випробування й труднощі, які стають і школою духу, і мірилом наших сил?

Та це й не обов'язково. Власну волю можна з успіхом тренувати на незначних справах, довівши зати до рівня, коли не страшні навіть великі труднощі. Скажімо, у вас ніяк «не доходять руки», щоб зробити лад у своїй кімнаті чи на письмовому столі. Постарайтеся змусити себе щодня стежити за порядком, перетворіть це на звичку. Не вистачає духу вставати вранці, робити зарядку? Це також матеріал для вольових тренувань. Таких прикладів чимало і в навчанні, і в праці, і в дотриманні особистої гігієни.

Важливо лише, як і в будь-якому тренуванні, дотримуватися оптимальності, поступовості, регулярності. Не слід братися одразу за великі завдання. Закріпіть спершу одну нескладну звичку, потім ще кілька. Надалі вольовим контролем можна вже об'єднати якийсь рід занять, приміром, домашню роботу, загартовування. Так само слід підходити і до негативних виявів характеру: постарайтеся побороти в собі одну негативну рису, потім іншу і т. д.

Виходить, для виховання волі потрібна воля? Так, і порада тут одна: треба вірити в успіх, віддавати цьому всі сили, і перемога неодмінно прийде! Хочу навести дещо віддалену аналогію зі спортом. Бігуни на далекі дистанції знають, що після кількох стартових кілометрів настає втома, нерідко здається, далі не вистачить сили ступити й кроку. Спортсмени називають цей стан «мертвою точкою». Однак стайери в такому разі мобілізують усі свої внутрішні ресурси і продовжують шлях. За якийсь час після своєрідного піку напруження, втоми, настає полегшення, з'являється «друге дихання» і стайер переможно завершує дистанцію.

Такі своєрідні «мертві точки» є не лише в спорті, а й у кожній справі. І саме сильна воля допомагає перебороти їх, відкриває пі лях до успіху. Саме так і формується людина із сильним характером, котра не відступає від своїх ідеалів ні за яких обставин.

(444 сл.)

(За Г. Навроцькою)

Диктант
ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА

Коли обертаюсь я часом до криниці, з якої пив колись воду, і до моєї білої привітної хатини і посилаю їм у далеке минуле своє благословення, я роблю ту лише «помилку», яку роблять і робитимуть, скільки й світ стоятиме, душі народні живі всіх епох і народів, згадуючи про незабутні чари дитинства. Сумно і смутно людині, коли висихає і сліпне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юнацтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості ані людського суму. Безбарвна людина ота, яку посаду не посідала б вона, і труд її, не зігрітий теплим промінням часу, безбарвний.

Сучасне завжди на дорозі з минулого в майбутнє. Чому ж я мушу зневажати все минуле? Невже для того, щоб навчити онуків ненавидіти колись дороге й святе моє сучасне!

Було в минулому житті моїх батьків багато плачу, темряви й жалю. Вони не знали, як змінити його, і, віддаючи перевагу тому, чого не судила їм доба, не порадувались. Тільки було це так давно, що майже все вже розтануло в далекому мареві часу, як сон, і потонуло. Одна лише Десна залишилася нетлінною у стомленій уяві. Свята, чиста ріка моїх дитячих незабутніх літ і мрій.

Далека красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часто униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах.

(258 сл.)

Диктант ЖИТТЯ МИНУЛО

І радість, і горе ходили цієї ночі разом. Дідусь, напоївши коняку, почав снувати чогось двором і городом, розмовляючи і з нами, і з людьми, що приходили йому на пам'ять. Коли сон почав і його зморювати, він підійшов до хати, сів на призьбу перед вікном, біля якого спочивала його невтомна дружина.

Гай-гай, уже й життя минуло їхнє, та й досі мої старі жили, наче молодята: не тільки на людях, а й поміж собою вони увесь вік були делікатні, уважні, привітні. Уміли шанувати і добрих людей, і мовчазну скотину, і святу працю, і святий хліб, тільки не вміли шанувати свого здоров'я.

Отак біля вікна дружини і прихопили мого діда останній осінній сон і простуда. Прокинувся він на світанку з хворобою в грудях. Її вже не змогли вигнати ні піч, ні парене зерно, ні добра чарка. Через три дні спочивав у домовині.

Недовго пережила його й дружина: тяжко засумувавши, вона злягла, а коли почула свою смертну годину, підвелася, сама вибілила стіни, помастила долівку, принесла з городу прив'ялих чорнобривців, розкидала по хаті і звеліла увечері скликати рідню.

При поганенькому, бензином заправленому сліпаку востаннє вечеряла зі своїм родом бабуня. І хоча її думи і очі вже летіли у небо, ніхто не вірив, що вона прощається зі світом: адже і мастила, і прибирала сьогодні в хаті, і нічого, крім душі, не боліло в неї. Та, напевне, біль душі — найстрашніший біль! Через день бабуню поховали поруч із дідусем. Рідня і осінній день плакали над її могилою, а з цвинтарної груші в могилу впала грушка. Напевне, для того, щоб бабуня й на тому світі садила сади.

(260 сл.)

За М Стельмахом)

ДИКТАНТ
НАЙКРАЩІ ЗОРІ МОГО ДИТИНСТВА

Мене все життя ваблять і хвилюють зорі, їхня довершена і завжди нова краса, і таємнича мінливість, і дивовижні розповіді про них. Та й перші спогади мого дитинства починаються з зірок. І тепер, проживши піввіку, я згадую все: далеке вечірнє стависько, потемнілі в жалобі трави, що завтра стануть сіном, велетенські шоломи копиць, останній срібний дзвін коси, і перший скрип деркача, і соняшник вогника під косарським таганком, і пофоркування невидимих коней, що зайшли в туман, і тонкий посвист дрібних чирят, що струшують зі своїх крилець росу, і дитячий схлип річечки, в яку на все літо повходили м'ята, павині вічка, дикі півники та й не журяться, а цвітуть собі.

А над усім цим світом, де пахощі сіна злегка притрушує туман і дух молодого, ще не затужавілого зерна, сяють найкращі зорі мого дитинства. Навіть далекий вогник на хуторі біля містка теж здається мені зорею, що стала в чиємусь вікні, щоб радісніше жилося добрим людям. От аби й нам узяти одну зірку в свою оселю... І здається мені, що, минувши потемнілі вітряки, я входжу в синє крайнебо, беру з нього свою зірку та й навпростець полями поспішаю в село. А в цей час невидимий сон, що причаївся в узголов'ї на другому покосі, торкається повік і наближає до мене зірки. їх стає все більше та більше, ось вони закружляли, наче золота метелиця, я почув їхній шелест, їхню музику і поплив, поплив на хиткому човнику по химерних ріках сну.

(236 сл.)

Диктант ОСІНЬ

Надходила осінь. В городі, безперечно, про неї нічого не знали, а тут вона почувалась і в миготінні сухих зір, і в зажурі невеселих доріжок, які плутались і, стурбовані, відступали в нетрі сторожкого лісу. Дикий малинник відлетів до ріки і самотній стояв під тихим бірюзовим небосхилом. Ріка мовчала. Зрідка над санато-рйною зоною чули задушевний крик пернатого царства. То по довгій і далекій лінії птиці перелітали за горизонтні межі. Ранком на порожній пустелі покинутого поля сідали важкі дрохви, стрепети. І тоді ж ріка приймала у свої води перелітні зграї птиць. То були крякви, чирки, нирці, шилохвости, турпани. І ці туди, на далеку лінію, у вирій. Туди плавко линула й ріка, і сторожкий човен, і потяг, що вилітав з промислового центру і шалено нісся в золотий потоп. Місячної ночі, коли тихо коливались осінні хвилі і бриніли вогкі вітри, човен стояв одинокою, забутою примарою. Але й у мовчазності ріки була та ж сама невимовна самотність. Іноді стрепети раптом підводилися з порожньої пустелі покинутого поля і різали ріку своїмважким польотом.

Надходила осінь. Уночі пахло жовтим диким воском, і тоді простори буйно-неспокійної республіки плутались по темних шляхах, бігли до моря, дивились на нього і прислухались до шелесту похилої тирси. Саме тоді й пахло незносним диким воском. Але золотий потоп плинув далі й далі, і вже затоплював він і каганці закинуті оселі. Вдалині миготів город.

(220 сл.)

Диктант РІДНА МОВА

Найбільше й найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, у яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування.

Навчаючись із малих літ балакати, ми разом із тими словами, що доводиться їх запам'ятати, набуваємо і розуміння того, що ті слова визначають,— чи назву якої речі, чи думку про що-небудь. Тобто ми разом зі словами набираємося і розуму, набуваємо чужих думок, навчаємося самі думати і ті думки викладати словами. Наші діти у свою чергу додають до здобутого від нас скарбу мови своїх ви-мовів того, чого їм за свого життя довелося навчитися, передумати, пережити. Таким побитом і складається людська мова, що з кожним новим коліном все більше та більше шириться-зростає.

Письменники почали докладати своїх рук до рідного слова трохи більше сотні літ, тоді як у других народів вони працюють більше тисячі. Та й то ще треба зазначити, що спершу бралися до того діла поодинокі народолюбці, а решта, вихована в школах, куди рідна мова і близько не підпускалася, мала її за мову незграбну, мужичу, що до якого часу мусила слугувати домашній потребі, а не задля широкої постаті освіти та науки. І тепер ще є чимало своїх таки мудраків, що, забувши, якого вони роду і плоду, нехтують своєю рідною мовою, пророкуючи їй короткий вік, доки прості люди просвітяться наукою і одкинуть тоді свою мову, як нікчемну, не занедбають її, як ні на що не потрібну.

(236 сл.)

Диктант РОДЕ НАШ КРАСНИЙ

Три суспільні прошарки, як три кити, що, за народним переказом, тримають нашу грішну землю, найбільше прислужилися українській історії. Це козаки, бандуристи і чумаки. З козацтвом пов'язане насамперед національне визволення нашого народу. Упродовж сторіч воно боронило отчий край від чужинських зайд, тут зародилися перші демократичні устрої державної структури (згадаймо, за яким високим рівнем цивілізованого суспільства вибирали гетьманів і старшину на Запорозькій Січі).

Своєрідними, за сучасною термінологією, політруками були й кобзарі. Дзвін бандури, глибоко поетичні й закличні тексти дум пробуджували національні почуття в різних куточках багатостраждальної України. До їхнього голосу прислухалися дорослі й діти, на поклик кобзи шикувалися в ряди народних месників нові ополченці. Шляхи бандуристів пролягали через увесь терен України, вони були жаданими в кожній оселі, на перехресті доріг, гомінких ярмарках. Усюди, де з'являвся кобзар, його оточували люди, слухали зі сльозами на очах голос рідної України. Завдяки кобзарству збереглася історична слава нашого звитязтва, оскільки, як слушно зауважив Микола Гоголь, у піснях — жива історія українського народу. Ось чому майже в усіх походах козаків супроводжували й бандуристи.

Початки народження чумацтва сягають глибокої давнини. У ті далекі часи прикарпатські чумаки забезпечували сіллю південь землі України. Звідси вони привозили хліб, речі господарського вжитку, навіть дерев'яні церкви. Крім солі, чумаки перевозили свіжу і в'ялену рибу, чужоземні товари (тканину, взуття, жіночі прикраси, дорогі вина тощо), перетранспортовували збіжжя. Серед чумаків був звичай: заїжджаючи в село, вони безкоштовно віддавали частку солі вдовам і сирітським родинам. Тема чумацтва посіла вагоме місце в усній народній творчості, переказах, прислів'ях.

(242 сл.)